

تحلیل دستاوردهای مورد انتظار از فرصت مطالعاتی اعضای هیأت علمی کشاورزی

ابوالقاسم شریفزاده*، غلامحسین عبدالهزاده**، هوشنگ ایروانی***، سعید محمدزاده**** و مهنوش شریفی*****

تاریخ وصول مقاله: ۸۷/۲/۱، تاریخ پذیرش مقاله: ۸۷/۷/۲۴

چکیده

در این تحقیق ۱۶۵ نفر از اعضای هیأت علمی مراکز آموزش عالی کشاورزی وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری به عنوان جامعه آماری تحقیق ($N = 1260$) انتخاب و از طریق روش نمونه‌گیری طبقه‌بندی تصادفی با انتساب متناسب و تکمیل کردن پرسشنامه بررسی شدند. از ضریب تغییرات برای اولویت‌بندی دستاوردهای مورد انتظار از فرصت مطالعاتی استفاده شد. از تحلیل عاملی دستاوردهای فرصت مطالعاتی، شش عامل پیشبرد همکاری‌های آموزشی و تبادلات علمی، دستاوردهای پژوهشی، دستاوردهای فردی، تقویت ارتباطات حرفه‌ای، توسعه جهان‌شمولی آکادمیک و دستاوردهای حرفه‌ای حاصل شد. این عوامل به ترتیب ۲۲/۳، ۱۸/۷، ۱۴/۲، ۱۰/۹، ۱۰/۳ و ۷/۱ و به‌طورکلی ۸۳ درصد از واریانس کل را تبیین نمودند. سازوکارهایی برای سطح دادن به فرصت‌های مطالعاتی اعضای هیأت علمی در نظام آموزش عالی کشاورزی پیشنهاد شد. کلمات کلیدی: آموزش عالی، آموزش عالی کشاورزی، اعضای هیأت علمی، توسعه حرفه‌ای، فرصت‌های مطالعاتی

* - استادیار، گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان، گرگان - ایران

(E-mail: sharifsharifzadeh@gmail.com)

** - استادیار، گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان، گرگان - ایران

*** - دانشیار، گروه مدیریت و توسعه کشاورزی، دانشگاه تهران، کرج - ایران

**** - استادیار، گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین (ملاثانی)، اهواز - ایران

***** - دانشجوی دکتری، گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه تهران، کرج - ایران

مقدمه

همکاری‌های کشورهای مختلف در سطوح منطقه‌ای و بین‌المللی در زمینه‌های مختلف گسترش یافته است. گسترش همکاری‌های بین‌المللی در حوزه آموزش عالی نیز از این قاعده مستثنی نیست و دورنمای آن چنان است که می‌توان با تکیه بر جهانشمولی جریان‌های اطلاعات، دانش و فناوری حاصل از پژوهش و نوآوری علمی از شکل‌گیری یک نظام آموزش عالی جهانی^۱ سخن به میان آورد. چنانچه در برخی مطالعات اشاره شده است، فرصت‌های مطالعاتی یکی از سازوکارهای توسعه همکاری‌های دانشگاهی در سطح بین‌المللی به شمار می‌رود و می‌توان آن را در پرتو مفهوم بین‌المللی شدن آموزش عالی^۲ بسان یک شبکه نهادمند^۳ مبتنی بر همکاری‌های هم‌افزا تحلیل نمود (۱۴). هم‌سو با این پنداشت از فرصت مطالعاتی، در پژوهشی که به بررسی وضعیت آموزش عالی کشاورزی در موزامبیک پرداخته است، جلب کمک‌های نهادهای بین‌المللی نظیر فائو جهت فرستادن هیأت علمی و آموزش‌گران و متخصصان به فرصت‌های مطالعاتی و دوره‌های آموزشی را پیشنهاد نموده است (۱۵).

به لحاظ راهبردی، نهادینه‌سازی فرصت‌های مطالعاتی نیازمند تقویت همکاری‌های بین‌المللی در عرصه آموزش عالی است. بر این اساس، برخی پژوهش‌ها استفاده از امکانات اعضای هیأت علمی و پژوهش‌گران ایرانی خارج از کشور در فراهم‌سازی

نظام آموزش عالی کشاورزی کشور در چارچوب نظام کلان آموزش عالی و به عنوان یکی از مؤلفه‌های نظام دانش و اطلاعات کشاورزی، نقش‌های مهمی را در راستای توسعه سرمایه انسانی و تلفیق دانش، اطلاعات و فناوری در بخش کشاورزی بر عهده دارد. این نقش‌ها هم‌سو با کارکردهای شناخته شده آموزش، تحقیق و خدمات دانشگاهی به انجام می‌رسند (۱ و ۱۰). از بین مؤلفه‌های مختلف سیستم دانشگاهی، مؤلفه نیروی انسانی و به‌ویژه هیأت علمی، نقش والایی را در پیشبرد رسالت‌ها و مأموریت‌های دانشگاه ایفا می‌نمایند (۲). بنابراین موفقیت و اثربخشی متوازن هرگونه مداخله‌گری تسهیل‌گرایانه و حمایتی در ابعاد مالی، سیاستی، نهادی و غیره که در راستای تعالی نهاد دانشگاه به انجام می‌رسد، نیازمند در نظر گرفتن جایگاه و سهمی ویژه برای بهبود ظرفیت حرفه‌ای کادر هیأت علمی می‌باشد. یکی از صور حمایت از روند توسعه حرفه‌ای و توانمندسازی اعضای هیأت علمی دانشگاه، فراهم‌سازی زمینه‌های لازم برای بهره‌مندی آنها از فرصت‌های مطالعاتی جهت تجربه‌اندوزی، دانش‌افزایی، بهنگام‌سازی اطلاعاتی، آشنایی با پیشرفت‌های علمی و فناوری سایر کشورها، انتقال توأم با تعدیل و تطبیق آنها و بازسازی توان حرفه‌ای و بنیه اندیشه‌ورزی خویش است. در این خصوص، برخی پژوهش‌گران بیان داشته‌اند که دسترسی برابر اعضای هیأت علمی به فرصت‌های مطالعاتی یکی از سازوکارهای افزایش دهنده مطلوبیت شغلی اعضای هیأت علمی است (۴). امروزه در پرتو روند فزاینده‌ی جهانی شدن،

۱ - Global Higher Education System

۲ - Internationalization of Higher Education

۳ - Institutionalized network

برای گذارندن فرصت‌های مطالعاتی و مواردی از این دست به عنوان یکی از عوامل مهم در توسعه منابع انسانی و ارتقای استانداردهای آکادمیک دانشگاه مزبور تلقی شده است (۱۸). همچنین برخی پژوهش‌ها ضمن برشمردن جایگاه همکاری‌های بین‌المللی در بهبود وضعیت آموزش عالی در کشورهای در حال توسعه، بیان داشته‌اند که علی‌رغم برخی ضعف‌ها، نمی‌توان از مزایای تبادلات بین‌المللی دانشگاهی در قالب فرصت‌های مطالعاتی و سایر صور همکاری صرف‌نظر نمود (۲۳). فرصت‌های مطالعاتی به لحاظ پیامدهای مربوطه نیز مورد توجه است. در این راستا، پژوهشی به این نتیجه رسیده است که فرصت‌های مطالعاتی در کنار موضوعاتی نظیر ایجاد فرصت پی‌گیری علایق علمی، استقلال کاری و مواردی از این قبیل در انگیزش و رضایت شغلی اعضای هیأت علمی مورد مطالعه مؤثر است (۲). در این زمینه، نقش و مزایای فرصت‌های مطالعاتی در توسعه حرفه‌ای اعضای هیأت علمی و رضامندی آنها در سایر پژوهش‌ها نیز مورد تأکید قرار گرفته است (۲۴). این پژوهش‌ها به این نتیجه رسیده‌اند که بهتر است فرصت‌های مطالعاتی به صورت مستمر برای اعضای هیأت علمی تدارک دیده شود و به عبارتی در رسالت و مأموریت دانشگاه تلفیق و نهادینه شود تا از این طریق بودجه و حمایت‌های نهادی مورد نیاز از آن به عمل آید. به‌واقع اعطای فرصت‌های مطالعاتی به اعضای هیأت علمی، اعطای حق‌الزحمه به آنها جهت مطالعات رسمی و ارجح نهد به نوآوری‌های صورت گرفته، از جمله سازوکارهایی می‌باشند که در قالب برنامه‌های جامع توسعه حرفه‌ای دانشگاهی قابل

بستری مناسب برای مبادله دانشجو و گذارندن فرصت‌های مطالعاتی در کشور میزبان و ایران و پیش از آن شناسایی و برقراری ارتباط استادان، پژوهش‌گران و مدیران برخوردار از توانایی فراهم‌سازی زمینه همکاری‌های علمی از جمله به صورت فرصت‌های مطالعاتی را در راستای تقویت نظام آموزش و پژوهش کشور تبیین نموده است (۱۷). به واقع فرصت‌های مطالعاتی یکی از زمینه‌های همکاری‌های بین‌المللی سامان‌مند در عرصه آموزش عالی به شمار می‌رود (۳ و ۲۲). در بررسی تأثیرات همکاری‌های شمال - جنوب در زمینه تقویت آموزش عالی کشاورزی، زمینه‌سازی برای دسترسی اعضای هیأت علمی مراکز آموزش عالی کشورهای در حال توسعه به فرصت‌های مطالعاتی و اجرای پروژه‌های مشترک در راستای توسعه نهادی آموزش عالی و توسعه حرفه‌ای اعضای هیأت علمی مورد تأکید قرار گرفته است. در تحلیل روند تکامل دانشکده کشاورزی دانشگاه براویجایا^۱ در اندونزی، نقش همکاری‌های بین‌المللی و تبادل با مؤسسات خارجی همانند همکاری با دولت استرالیا در قالب طرح همکاری دانشگاه‌های استرالیا و آسیا^۲ و برنامه توسعه بین‌المللی^۳ و نیز بنیاد دانشگاه‌های هلند برای همکاری‌های بین‌المللی^۴ در راستای اعزام هیأت علمی

۱ - Brawijaya

۲ - Australian-Asian Universities Cooperation Scheme (AAUCS)

۳ - International Development Program (IDP)

۴ - Netherlands Universities Foundation for International Co-operation (NUFFIC)

مطالعاتی از جمله پیامدهای مرتبط با توسعه حرفه‌ای، شایستگی‌های قابل توسعه و برنامه‌ریزی و نظارت بر فرآیند و دستاوردهای فرصت‌های مطالعاتی، مورد توجه قرار گیرد.

با جمع‌بندی پژوهش‌های مورد استناد می‌توان به این نتیجه رسید که گذراندن فرصت‌های مطالعاتی می‌تواند نقش چشم‌گیری در رشد علمی و پویایی حرفه‌ای اعضای هیأت علمی و در نتیجه پیشرفت مجموعه دانشگاهی ایفا نماید. این تحقیق با هدف شناسایی و تحلیل دستاوردها و پیامدهای مورد انتظار از فرصت‌های مطالعاتی جهت برنامه‌ریزی و هدایت نظام‌یافته و نهادمند فرآیند فرصت‌های مطالعاتی اعضای هیأت علمی کشاورزی به انجام رسیده است.

مواد و روشها

تحقیق حاضر از طریق پیمایش انجام شد که شامل دو بخش ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای و دستاوردهای مورد انتظار بود. برای حصول اطمینان از پایایی پرسشنامه از آزمون آلفای کرونباخ استفاده شد که ۰/۷۹ بود. این عدد نشان‌دهنده مناسب بودن پرسشنامه مورد استفاده است و برای اطمینان از روایی پرسشنامه از گروهی از اعضای هیأت علمی نظرخواهی شد.

اعضای هیأت علمی مراکز آموزش عالی کشاورزی کشور وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در سال ۱۳۸۳ (۱۲۶۰ نفر عضو هیأت علمی با درجات علمی مختلف در ۲۸ دانشکده کشاورزی)^۱

پی‌گیری می‌باشند. از یک منظر سیستمی لازم است تلاش شود تا جایگاه فرصت‌های مطالعاتی در نظام توسعه حرفه‌ای اعضای هیأت علمی، مؤلفه‌های متعامل و سازه‌های تأثیرگذار مورد شناسایی قرار گیرد.

در این خصوص، نتایج مطالعه‌ای که به تحلیل عوامل تأثیرگذار بر بهبود فرصت‌های مطالعاتی اعضای هیأت علمی دانشگاه تهران پرداخته است به چهار عامل، شامل پیش‌نیازهای فرصت‌های مطالعاتی، خدمات حمایتی، سازگاری فرهنگی/خانوادگی و مهارت‌های حرفه‌ای پایه اشاره می‌کند (۱۲). به لحاظ دستاوردی، فرصت مطالعاتی یک دوره زمانی مغتنم برای تجدید روحیه علمی، کسب تجربه جدید، انجام پژوهش‌ها و مطالعات مورد علاقه، مسافرت علمی و نظایر اینها تلقی شده است (۶). در دهه ۱۹۸۰ فرصت مطالعاتی در ایالات متحده یک امر معمول بوده است، به نحوی که همکاران از افرادی که این گونه فرصت‌ها را می‌گذرانند، انتظار داشتند که با مقالات علمی جدید، اکتشاف تازه آزمایشگاهی یا یک کتاب و نظایر اینها از فرصت برگردند (۲۰). تجربه دانشگاه علوم پزشکی بارسلونا در زمینه تأمین فرصت‌های مطالعاتی برای اعضای هیأت علمی خویش به میزان زیادی مثبت بوده است، عملکرد علمی افرادی که فرصت‌های مطالعاتی را گذرانده‌اند، بالا بود و برای بهره‌گیری از فنون و روشهای فراگرفته شده در طی فرصت‌های مطالعاتی، لازم است که فرصت‌های مطالعاتی در سایر دانشگاه‌ها به عنوان یک اولویت در نظر گرفته شود (۱۹). در این راستا لازم است که ملاحظات مرتبط با بهبود اثربخشی فرصت‌های

۱ - آمار منتشر شده از سوی مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی (۱۳۸۳)

به گروه سنی ۴۱ تا ۵۰ سال تعلق دارند. گروه‌های سنی بالای ۶۰ و کمتر از ۳۰ از کمترین فراوانی برخوردارند. جوان‌ترین و مسن‌ترین عضو هیأت علمی در بین پاسخ‌گویان به ترتیب ۲۹ و ۷۳ سال دارند. میانگین سنی اعضای هیأت علمی طرف مطالعه حدود ۴۴ سال به‌دست آمد. براساس یافته‌های حاصله، پاسخ‌گویان برخوردار از رشته‌های تحصیلی زراعت و اصلاح نباتات و علوم دامی به‌ترتیب با کسب ۱۸ و ۱۵ درصد از کل پاسخ‌گویان از بیشترین فراوانی‌ها برخوردار بودند. کمترین فراوانی‌ها نیز به پاسخ‌گویان رشته‌های ترویج و آموزش کشاورزی، اقتصاد کشاورزی و علوم و صنایع غذایی تعلق داشت. براساس یافته‌های حاصله، بیشترین فراوانی رتبه علمی اعضای هیأت علمی طرف مطالعه به استادیار (۴۵ درصد) تعلق دارد. کمترین فراوانی (۱۰ درصد) نیز به مرتبه علمی استاد تعلق دارد. حدود ۶۷ درصد از پاسخ‌گویان اظهار داشتند که تاکنون از فرصت‌های مطالعاتی بهره‌گرفته‌اند. میانگین بهره‌گیری از فرصت‌های مطالعاتی از سوی اعضای هیأت علمی کمتر از دو بار گزارش شد. بیشترین تعداد فرصت‌گذرانده شده، پنج بار محاسبه شد. در این خصوص نزدیک به ۹۳ درصد از پاسخ‌گویان برای گذراندن فرصت‌های مطالعاتی ابراز تمایل کرده‌اند.

ب - اولویت‌بندی پیامدها و دستاوردهای مورد انتظار از فرصت مطالعاتی

برای اولویت‌بندی پیامدها و دستاوردهای مورد انتظار از فرصت‌های مطالعاتی به محاسبه ضریب تغییرات اقدام شد و در مواردی که ضریب تغییرات برابر شده است، اولویت به موردی داده شده است که

جامعه آماری پژوهش بودند. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۱۶۵ نفر تعیین شد. برای دستیابی به نمونه‌ها و تکمیل پرسشنامه‌ها، از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای شده با انتساب متناسب بهره‌گرفته شده است. بدین ترتیب که در وهله نخست از بین دانشکده‌ها و مراکز آموزش عالی کشاورزی، به طور تصادفی برخی واحدها انتخاب شده و در این دانشکده‌ها، با رجوع به فهرست یا چارچوب نمونه‌گیری، از طریق انتخاب تصادفی اعضای هیأت علمی توأم با انتساب بهینه، به تکمیل پرسشنامه‌ها (از طریق پستی، پست الکترونیکی و مراجعه حضوری) مبادرت به‌عمل آمد. در این تحقیق، سعی گردید با توجه به طبقه‌بندی وزارت علوم به دو گروه دانشگاه‌های در حال توسعه و بقیه دانشگاه‌ها نمونه‌ها انتخاب شوند. بدین ترتیب که از بین دانشگاه‌های در حال توسعه، دانشگاه‌های لرستان، یاسوج و بیرجند و از بین بقیه دانشگاه‌ها، پردیس کشاورزی و منابع طبیعی کرج، دانشگاه‌های صنعتی اصفهان و تبریز انتخاب شدند. پس از گردآوری و ورود داده‌ها به رایانه با کمک نرم‌افزار SPSS، از میانگین، انحراف معیار و ضریب تغییرات برای توصیف و اولویت‌بندی و نیز از تکنیک تحلیل عاملی از نوع اکتشافی برای استخراج مؤلفه‌ها یا سازه‌های زیربنایی زیربنایی پیامدها و دستاوردهای مورد انتظار از فرصت‌های مطالعاتی بهره‌گرفته شد.

نتایج

الف - ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای

توزیع فراوانی اعضای هیأت علمی طرف مطالعه حاکی از این است که بیشتر پاسخ‌گویان (۳۸ درصد)

محاسبه شده است. پس از اطمینان از مناسب بودن مجموعه موردنظر، به انجام تحلیل عاملی مبادرت شده است. در این خصوص از چرخش وریماکس^۱ برای دستیابی به عامل‌های معنی‌دار بهره گرفته شده است و برای تعیین تعداد عامل‌ها براساس مقادیر ویژه و نیز معیار پیشین (درک موجود درخصوص ماهیت مفهومی و همبستگی مجموعه مورد تحلیل) عمل شده است. شناسه‌های شش عامل استخراج شده در جدول ۲ ارائه شده است. بر این اساس، عامل نخست با مقدار ویژه ۶/۸۲ به تنهایی تبیین‌کننده ۲۲ درصد واریانس کل می‌باشد. عامل‌های دوم و سوم نیز به ترتیب ۵/۸۱ و ۴/۴۱ واریانس کل می‌باشند. به‌طورکلی سه عامل نخست رویهم رفته توانسته‌اند حدود نیمی (۵۵ درصد) از کل واریانس مجموعه مورد تحلیل را تبیین نمایند. سه عامل بعدی به ترتیب ۱۱، ۱۰ و هفت درصد کل واریانس مجموعه مورد تحلیل (دستاوردها و پیامدهای مورد انتظار از فرصت‌های مطالعاتی) را تبیین نموده‌اند. در کل، این شش عامل توانسته‌اند چیزی حدود ۸۳ درصد واریانس کل را تبیین نمایند. وضعیت بارگذاری^۲ هر یک از عامل‌ها پس از چرخش بر مبنای قرار گرفتن متغیرهایی با بار عامل بزرگتر از ۰/۵ در جدول ۳ ارائه شده است.

از میانگین بیشتری برخوردار بوده است (جدول ۱). در این بین، دسترسی به محیط‌های مناسب برای انجام تحقیق، شرکت در دوره‌های آموزشی، دسترسی و استفاده از منابع علمی کتابخانه‌ها و مراکز اطلاعات علمی، شرکت در کنگره‌ها و مجامع علمی، آشنایی با نوآوری‌های فنی و تخصصی در رشته مربوطه و به روز نمودن دانش و اطلاعات خویش^۱ نسبت به سایر دستاوردها و پیامدهای مورد انتظار از گذراندن فرصت‌های مطالعاتی از سوی اعضای هیأت علمی در اولویت قرار گرفته‌اند. از دیگر سو، پیامدها و دستاوردهایی نظیر گریز از کسالت ناشی از یکنواختی محیط کاری و امور حرفه‌ای در داخل کشور، آشنایی با فرهنگ و محیط‌های علمی و دانشگاهی کشورهای دیگر، کسب تجربه زندگی اجتماعی و شهروندی تازه، رفع و رجوع مسایل و نیازمندی‌های خانواده و استراحت جهت رفع خستگی و تجدید قوا^۱ که بیشتر ماهیتی فردی دارند، اولویت پایین‌تری را کسب نموده‌اند.

ج - تحلیل عاملی دستاوردها و پیامدهای مورد انتظار از فرصت‌های مطالعاتی

به منظور رسیدن به درک سازه‌ای در ابعاد جدید و بازشناسی و واگویه‌سازی زیربناهای نظری مجموعه پیامدها و دستاوردهای مورد انتظار از فرصت‌های مطالعاتی تلاش شده است تا از تحلیل عاملی اکتشافی (نوع R) بهره گرفته شود. در ابتدای امر به بررسی مناسب بودن مجموعه موردنظر برای تحلیل عاملی پرداخته شده است. در این رابطه، مقدار KMO برابر با ۰/۸۰۲ محاسبه شده است و مقدار بارتلت که با ۹۹ درصد اطمینان معنی‌دار شده است، برابر با ۴۷۵۱/۷۰۰

1 - Varimax

2 - Loading

جدول ۱ - اولویت‌بندی دستاوردها و پیامدهای مورد انتظار از فرصت‌های مطالعاتی

Table 1 - Prioritizing expected outcomes and impacts of Sabbatical Leaves

Rank	CV	Sd	Mean [±]	Outcomes and impacts	دستاوردها و پیامدها
1	0.227	1.92	8.46	Access to appropriate research environment (modern and equipped lab, workshops, etc.)	دسترسی به محیط‌های مناسب برای انجام تحقیق (آزمایشگاه‌های مجهز، کارگاه‌ها و...)
2	0.256	2.15	8.4	Participation in training courses	شرکت در دوره‌های آموزشی
3	0.257	2.12	8.25	Accessing and utilizing of scientific resources of libraries and scientific information centers in other countries	دسترسی و استفاده از منابع علمی کتابخانه‌ها و مراکز اطلاعات علمی در سایر کشورها
4	0.262	2.1	8.04	Contribute on scientific congresses and meetings	شرکت در کنگره‌ها و مجامع علمی
5	0.266	2.12	8	Knowing on technical and especial innovations regard related major and updating your own knowledge and information	آشنایی با نوآوری‌های فنی و تخصصی در رشته مربوطه و به روز نمودن دانش و اطلاعات خویش
6	0.267	2.13	7.96	Funding needed budget and grants for scientific research and works	تامین بودجه و اعتبارات مورد نیاز برای تحقیقات و کارهای علمی
7	0.269	2.15	8.02	Publishing article on scientific journals	انتشار مقاله در ژورنال‌های معتبر علمی
8	0.27	2.19	8.48	Performing joint team researches accompany foreign experts and researchers	اجرای پژوهش‌های مشترک تیمی با همکاران متخصصان و پژوهشگران خارجی
9	0.271	2.2	8.09	Establishing and keeping professional relationships with own colleagues in other countries	برقراری و تداوم ارتباطات حرفه‌ای با همتایان خویش در سایر نقاط جهان
10	0.277	2.3	8.32	Attain first -hand experiments by visiting scientific centers, accomplishing projects, scientific – research affairs, etc.	کسب تجربه دسته اول از طریق بازدید از مراکز علمی، پروژه‌های در حال اجرا، امور علمی - پژوهشی و...
11	0.279	2.34	8.39	Prepare needed inputs for research (including material and tools, equipments, softwares, etc)	تهیه نهادهای تحقیقاتی مورد نیاز (مواد و ابزار، دستگاه‌ها، نرم‌افزارها و...)
12	0.293	2.26	7.73	Active membership in international scientific and university networks	عضویت فعال در شبکه‌های علمی و دانشگاهی بین‌المللی
13	0.294	2.28	7.75	Utilizing of research and educational scholarship presented from foreign countries and international centers	بهره‌گیری از بورس‌های آموزشی و پژوهشی ارایه شده از سوی سایر کشورها و مراکز بین‌المللی
14	0.297	2.25	7.58	Gaining of sabbatical leaves advantages for getting and promotion academic grade	استفاده از مزایای فرصت‌های مطالعاتی برای ارتقا و کسب پایه
15	0.299	2.45	8.2	Strengthening linguistic skills	تقویت مهارت‌های زبانی
16	0.3	2.21	7.36	Comprehensive and update studying and investigating for editing and compiling book	مطالعه و بررسی جامع و به‌روز جهت تالیف و تدوین کتاب
17	0.301	2.23	7.4	Earning professional income in host country	کسب درآمد حرفه‌ای در کشور میزبان
18	0.302	2.41	7.99	Obtaining job position in other countries	کسب موقعیت شغلی در کشور دیگر
19	0.306	2.34	7.65	Knowing and utilizing training innovations for improve quality of teaching and educational practices	آشنایی و بهره‌گیری از نوآوری‌های آموزشی برای بهبود کیفیت تدریس و فعالیت‌های آموزشی
20	0.315	2.35	7.48	Professional self-evaluation of own strengths and weaknesses in process of collaboration with other scholars	خود ارزیابی نقاط قوت و ضعف حرفه‌ای در جریان تعامل با همتایان
21	0.316	2.4	7.6	Mapping or improving professional perspective and vision based on obtained ideas and lessons learned	ترسیم یا بهبود بینش و چشم‌انداز حرفه‌ای بر پایه تجارب و ایده‌های کسب شده
22	0.328	2.58	7.87	Steering collaboration between Iranian and foreign scientific centers and universities	پیشبرد همکاری بین مراکز دانشگاهی و علمی داخلی و مراکز دانشگاهی و علمی خارجی
23	0.343	2.65	7.73	Possibly of collaboration contract with foreign organizations, institutes, universities, etc.	امکان عقد قرارداد همکاری با سازمان‌ها، موسسات، دانشگاه‌های خارجی و ...
24	0.344	2.63	7.68	Postponing of obligatory retired	به تعویق انداختن زمان بازنشستگی
25	0.35	2.75	7.58	Obtaining professional and individual popularity by active presence in international scientific and academic forums	کسب نیکنامی حرفه‌ای شخصی از طریق حضور فعال در مجامع علمی و دانشگاهی بین‌المللی
26	0.353	2.75	7.79	Identifying and attaining institutional popularity and prestige for associated scientific center and university at international level	شناساندن و کسب شهرت و اعتبار نهادی برای مرکز دانشگاهی و علمی مربوطه در سطح بین‌المللی
27	0.363	2.68	7.38	Collaborating with well-known experts and academicians through mentoring	همکاری با متخصصان و دانشگاهیان برجسته به صورت استاد - شاگردی
28	0.364	2.72	7.49	Transforming specialized knowledge, information and technology from foreign to inside	انتقال دانش، اطلاعات و فناوری تخصصی از مراکز خارجی به داخل کشور
29	0.341	2.51	7.35	Sharing knowledge, diffusing outcomes and transferring own scientific lessons learned at international level	تسهیم دانش، نشر دستاوردها و انتقال آموزه‌های علمی خویش در سطح بین‌المللی
30	0.37	2.68	7.23	Teaching in foreign educational centers as invited or guest professor	تدریس در مراکز آموزشی خارجی به عنوان استاد مهمان یا مدعو
31	0.382	2.71	7.1	Commercializing own innovations, inventions, and patents	تجاری نمودن نوآوری‌ها، اختراعات و ابتکارات مربوطه
32	0.383	2.9	7.6	Attaining new ideas for research	کسب ایده‌های جدید برای پژوهش
33	0.384	2.82	7.34	Procrastinating of disorder caused steady work environment and professional issues	گریز از کسالت ناشی از یکنواختی محیط کاری و امور حرفه‌ای در داخل کشور
34	0.392	2.9	7.4	Acquaintance with scientific/university culture and environment in other countries	آشنایی با فرهنگ و محیط‌های علمی و دانشگاهی کشورهای دیگر
35	0.414	2.95	7.12	Attaining experiences of new social life and citizenship	کسب تجربه زندگی اجتماعی و شهروندی تازه
36	0.426	3.1	7.28	Solving and unraveling problems and requirements of family, as well as family education or contact with foreign relatives	رفع و رجوع مسایل و نیازمندی‌های خانواده (تحصیل فرزندان، تعامل یا وابستگیان خارج از کشور)
37	0.555	3.07	5.52	Resting for restoration and removal exhaustion	استراحت جهت رفع خستگی و تجدید قوا

جدول ۲ - عوامل استخراج شده همراه با مقدار ویژه، درصد واریانس و درصد واریانس تجمعی

Table 2 - Eigen values, Variance Percent and Cumulative Percent of extracted factors

عامل‌ها	مقدار ویژه	درصد واریانس	درصد واریانس تجمعی
Factors	Eigenvalues	% Variance	% Cumulative Variance
1	6.83	22.033	22.033
2	5.811	18.744	40.776
3	4.41	14.255	55.002
4	3.381	10.907	65.909
5	3.199	10.32	76.299
6	2.194	7.077	83.306

بحث

فرصت‌های مطالعاتی یکی از سازوکارهایی است که نقش آن در راستای توسعه حرفه‌ای اعضای هیأت علمی و ارتقای ظرفیت دانشگاهی شناخته شده است. آنچه در این بین حایز اهمیت است، برنامه‌ریزی برای نظم‌بخشی نهادمند^۱ به فرآیند فرصت‌های مطالعاتی است. اولین گام در جهت برنامه‌ریزی برای نظم‌بخشی و نهادمند نمودن فرصت‌های مطالعاتی، شناسایی دستاوردها و پیامدهای مورد انتظار و برنامه‌ریزی برای تحقق این دستاوردها و پیامدها بسان اهداف موردنظر در فرآیند برنامه‌ریزی فرصت‌های مطالعاتی است. این تحقیق نیز در همین راستا و با هدف شناسایی و تحلیل دستاوردها و پیامدهای مورد انتظار از فرصت‌های مطالعاتی اعضای هیأت علمی مراکز آموزش عالی کشاورزی کشور به انجام رسید. همان‌طور که یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد فرصت‌های مطالعاتی می‌تواند دستاوردها و

پیامدهای مختلفی را به همراه داشته باشد. در این خصوص لازم به ذکر است که دستاوردها و پیامدهای فرصت مطالعاتی تنها به اعضای هیأت علمی و سطح فرد محدود نمی‌شود بلکه پیامدهای مربوطه می‌تواند ظرفیت‌های کلیت مجموعه دانشگاهی را ارتقا بخشد. در این بین دستاوردهای^۲ فرصت مطالعاتی نتایج بلافصل و مستقیم فرصت‌های مطالعاتی محسوب می‌شوند، ولی پیامدها^۳ آن گونه نتایج و دستاوردهایی هستند که در تعامل و هم‌آمیزی با سایر مؤلفه‌ها و در صورت فراهم بودن شرایط بروز می‌کنند.

بی‌تردید یکی از کارکردهای اعضای هیأت علمی آموزش و تدریس است و از این رو انتظار می‌رود هر اقدام برنامه‌ریزی شده برای توسعه حرفه‌ای اعضای هیأت علمی نظیر فرصت‌های مطالعاتی از دستاوردها و پیامدهای ملموسی برای

2 - Impacts

3 - Outcomes

1 - Institutional systemization

به واسطه همکاری با متخصصان و دانشگاهیان برجسته به صورت استاد - شاگردی بنیه حرفه‌ای خویش در حوزه پژوهش را ارتقا بخشند و به ایده‌های جدیدی برای پژوهش دست یابند (۱۲). بی‌تردید یکی از حلقه‌های مهم پژوهش، انتشار یافته‌ها است که فرصت مطالعاتی می‌تواند با فراهم‌سازی زمینه انتشار مقاله در نشریات معتبر علمی خارجی سودمند واقع شود. پیش از این برخی پژوهش‌گران بر اهمیت فرصت‌های مطالعاتی برای تقویت تولیدات علمی و بهره‌وری کارکرد پژوهشی اعضای هیأت علمی و مراکز آموزش عالی کشاورزی تأکید نموده‌اند (۱، ۱۱، ۱۲، ۲۱ و ۲۳). اهداف و انگیزه‌های فردی یکی از ابعاد مهم رشد و توسعه حرفه‌ای هر عضو هیأت علمی به شمار می‌رود و این واقعیت از آنجا ناشی می‌شود که فعالیت حرفه‌ای بخشی از کلیت زندگی محسوب می‌شود. هر عضو هیأت علمی بسان یک کنش‌گر خردورز برنامه‌ای خاصی برای زندگی و توسعه حرفه‌ای خویش دارد که مبین اهداف و انگیزه‌های خاص او هستند. بنابراین هر کارکرد برنامه‌ریزی شده در حوزه حرفه‌ای علاوه بر دستاوردها و اهدافی که به‌طور رسمی و آشکار از سوی سازمان و نهاد مربوطه مدنظر است، با یک سری مسایل، دغدغه‌ها، انگیزه‌ها و اهداف فردی نیز همراه است که ممکن است چندان آشکار، رسمی و عیان بیان نشوند. عامل سوم مبین آن‌گونه دستاوردها و پیامدهای مورد انتظار از فرصت مطالعاتی است که بیشتر جنبه فردی و شخصی دارند و با یافته‌های حاصل از برخی مطالعات صورت گرفته هم‌سو است (۱۲، ۱۳، ۱۹، ۲۱ و ۲۴).

ارتقای توان آنها در این زمینه باشد. در جریان فرصت مطالعاتی این مهم از طریق آشنایی و بهره‌گیری از نوآوری‌های آموزشی جهت بهبود کیفیت تدریس و فعالیت‌های آموزشی، شرکت در دوره‌های آموزشی و تدریس در مراکز آموزشی خارجی به عنوان استاد مهمان یا مدعو و غیره محقق می‌شود. بی‌تردید علاوه بر شایستگی حرفه‌ای اعضای هیأت علمی در ارتباط با کارکرد آموزش آنها می‌بایست از دانش تخصصی موردنیاز نیز برخوردار باشند تا بتوانند آن را با دانشجویان خویش تسهیم نمایند. فرصت مطالعاتی این امکان را برای اعضای هیأت علمی فراهم می‌آورد تا با بهره‌گیری از بورس‌های آموزشی و پژوهشی و نیز شرکت در مجامع علمی و کسب تجربه جدید، نسبت به کسب و انتقال دانش، اطلاعات و فناوری تخصصی از مراکز خارجی به داخل کشور اقدام نمایند. عامل نخست که مبین این‌گونه دستاوردها و پیامدهای مورد انتظار از فرصت‌های مطالعاتی است، تحت عنوان همکاری‌های آموزشی و مبادلات علمی نام‌گذاری شده است و با یافته‌های برخی محققان هم‌سو است (۳، ۱۴ و ۲۲). عامل دوم دربرگیرنده دستاوردها و پیامدهای مورد انتظار از فرصت‌های مطالعاتی در حوزه پژوهش است که یکی از کارکردهای مهم اعضای هیأت علمی و مراکز آموزش عالی کشاورزی به شمار می‌رود. فرصت مطالعاتی می‌تواند زمینه را برای دسترسی به منابع اعتباری، نهادهای تحقیقاتی و محیط‌های مناسب برای انجام پژوهش فراهم آورد. همچنین اعضای هیأت علمی می‌توانند از طریق اجرای پژوهش‌های مشترک تیمی و نیز چنانچه پیش از این توسط برخی پژوهش‌گران بیان داشته است،

جدول ۳ - عامل‌های نام‌گذاری شده همراه با بار عاملی متغیرهای بارگذاری شده بر روی هر عامل

Table 3 - labeled factors and factor scores of loaded variables

بار عاملی Factor score	Outcomes and impacts	دستاوردها و پیامدها	نام عامل Factor label
0.902	Knowing on technical and especial innovations regard related major and updating your own knowledge and information	آشنایی با نوآوری‌های فنی و تخصصی در رشته مربوطه و به روز نمودن دانش و اطلاعات خویش	پیشبرد همکاری‌های آموزشی و مبادلات علمی
0.886	Utilizing of research and educational scholarship presented from foreign countries and international centers	بهره‌گیری از بورس‌های آموزشی و پژوهشی ارائه شده از سوی سایر کشورها و مراکز بین‌المللی	
0.835	Transforming specialized knowledge, information and technology from foreign to inside	انتقال دانش، اطلاعات و فناوری تخصصی از مراکز خارجی به داخل کشور	
0.821	Knowing and utilizing training innovations for improve quality of teaching and educational practices	آشنایی و بهره‌گیری از نوآوری‌های آموزشی برای بهبود کیفیت تدریس و فعالیت‌های آموزشی	
0.809	Participation in training courses	شرکت در دوره‌های آموزشی	
0.744	Contribute on scientific congresses and meetings	شرکت در کنگره‌ها و مجامع علمی	
0.712	Attain first -hand experiments by visiting scientific centers, accomplishing projects, scientific – research affairs, etc.	کسب تجربه دسته اول از طریق بازدید از مراکز علمی، پروژه‌های در حال اجرا، امور علمی - پژوهشی و...	دستاوردهای پژوهشی
0.604	Teaching in foreign educational centers as invited or guest professor	تدریس در مراکز آموزشی خارجی به عنوان استاد مهمان یا مدعو	
0.903	Access to appropriate research environment (modern and equipped lap, workshops, etc)	دسترسی به محیط‌های مناسب برای انجام تحقیق (آزمایشگاه‌های مجهز، کارگاه‌ها و...)	
0.866	Funding needed budget and grants for scientific research and works	تامین بودجه و اعتبارات مورد نیاز برای تحقیقات و کارهای علمی	
0.821	Prepare needed inputs for research (including material and tools, equipments, softwares, etc)	تهیه نهادهای تحقیقاتی مورد نیاز (مواد و ابزار، دستگاه‌ها، نرم‌افزارها و...)	research outcomes
0.761	Performing joint team researches accompany foreign experts and researchers	اجرای پژوهش‌های مشترک تیمی با همکاری متخصصان و پژوهشگران خارجی	
0.717	Attaining new ideas for research	کسب ایده‌های جدید برای پژوهش	
0.657	Publishing article on scientific journals	انتشار مقاله در ژورنال‌های معتبر علمی	
0.569	Collaborating with well-known experts and academicians through mentoring	همکاری با متخصصان و دانشگاهیان برجسته به صورت استاد - شاگردی	دستاوردهای فردی
0.884	Gaining of sabbatical leaves advantages for getting and promotion academic grade	استفاده از مزایای فرصت‌های مطالعاتی برای ارتقا و کسب پایه	
0.813	Strengthening linguistic skills	تقویت مهارت‌های زبانی	
0.78	Attaining experiences of new social life and citizenship	کسب تجربه زندگی اجتماعی و شهروندی تازه	
0.715	Solving and unraveling problems and requirements of family, as well as family education or contact with foreign relatives	رفع و رجوع مسایل و نیازمندی‌های خانواده (تحصیل فرزندان، تعامل یا وابستگی خارج از کشور)	
0.6	Postponing of obligatory retired	به تعویق انداختن زمان بازنشستگی	
0.888	Active membership in international scientific and university networks	عضویت فعال در شبکه‌های علمی و دانشگاهی بین‌المللی	تقویت ارتباطات حرفه‌ای
0.811	Steering collaboration between Iranian and foreign scientific centers and universities	پیشبرد همکاری بین مراکز دانشگاهی و علمی داخلی و مراکز دانشگاهی و علمی خارجی	
0.753	Possibly of collaboration contract with foreign organizations, institutes, universities, etc.	امکان عقد قرارداد همکاری با سازمان‌ها، موسسات، دانشگاه‌های خارجی و ...	
0.591	Establishing and keeping professional relationships with own colleagues in other countries	برقراری و تداوم ارتباطات حرفه‌ای با هم‌تایان خویش در سایر نقاط جهان	
0.854	Acquaintance with scientific/university culture and environment in other countries	آشنایی با فرهنگ و محیط‌های علمی و دانشگاهی کشورهای دیگر	توسعه جهان‌شمیری آکادمیک
0.78	Obtaining professional and individual popularity by active presence in international scientific and academic forums	کسب نیکامی حرفه‌ای شخصی از طریق حضور فعال در مجامع علمی و دانشگاهی بین‌المللی	
0.741	Identifying and attaining institutional popularity and prestige for associated scientific center and university at international level	شناساندن و کسب شهرت و اعتبار نهادی برای مرکز دانشگاهی و علمی مربوطه در سطح بین‌المللی	
610	Sharing knowledge, diffusing outcomes and transferring own scientific lessons learned at international level	تسهیم دانش، نشر دستاوردها و انتقال آموزه‌های علمی خویش در سطح بین‌المللی	دستاوردهای حرفه‌ای
0.839	Accessing and utilizing of scientific resources of libraries and scientific information centers in other countries	دسترسی و استفاده از منابع علمی کتابخانه‌ها و مراکز اطلاعات علمی در سایر کشورها	
0.742	Mapping or improving professional perspective and vision based on obtained ideas and lessons learned	ترسیم یا بهبود بینش و چشم‌انداز حرفه‌ای بر پایه تجارب و ایده‌های کسب شده	
0.581	Comprehensive and update studying and investigating for editing and compiling book	مطالعه و بررسی جامع و به‌روز جهت تالیف و تدوین کتاب	

بررسی جامع و به‌روز جهت تالیف و تدوین کتاب و نشر یافته‌های علمی برخی از دستاوردها و پیامدهای مورد انتظار از فرصت‌های مطالعاتی برای تسهیل توسعه حرفه‌ای اعضای هیأت علمی هستند که در عامل ششم تبیین شده‌اند. پیش از این محققان متعددی بر اهمیت فرصت‌های مطالعاتی برای پیشبرد توسعه حرفه‌ای تأکید نموده‌اند (۷، ۸، ۱۲، ۱۶، ۱۹ و ۲۱).

پیشنهادات

- باتوجه به دستاوردها و پیامدهای چندگانه مربوطه لازم است از فرصت‌های مطالعاتی به عنوان زمینه‌ای برای توسعه حرفه‌ای و دانشگاهی در ابعاد مختلف پژوهشی، آموزشی، ارتباطات حرفه‌ای و دانشگاهی و رشد فردی گرفته شود. از این رو پیشنهاد می‌شود فرصت‌های مطالعاتی به عنوان سازوکاری مهم و مؤثر در فرآیند توسعه حرفه‌ای و ارتقای ظرفیت‌های دانشگاهی در نظام آموزش عالی کشاورزی مدنظر قرار گیرد.

- دستاورد فرصت‌های مطالعاتی در راستای پیشبرد همکاری‌های آموزشی و مبادلات علمی با روند رو به رشد جهانی شدن و بین‌المللی شدن آموزش عالی و در نتیجه ضرورت یافتن گسترش همکاری‌های بین‌المللی در عرصه آموزش عالی هم‌ساز است (۳، ۱۴ و ۲۲). از این‌رو پیشنهاد می‌شود گسترش فرصت‌های مطالعاتی به عنوان بخشی از همکاری‌های بین‌المللی در عرصه آموزش عالی از سوی برنامه‌ریزان امر نظیر دفتر همکاری‌های علمی بین‌المللی وزارت علوم تحقیقات و فناوری مورد اهتمام قرار گیرد و با ساختارسازی لازم در سطح دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشاورزی از طریق دفاتر دانشگاهی

عامل چهارم مبین دستاوردها و پیامدهای فرصت مطالعاتی در راستای توسعه ارتباطات حرفه‌ای است که از طریق برقراری تعامل با هم‌تایان خویش در سایر نقاط جهان، عضویت فعال در شبکه‌های علمی و دانشگاهی بین‌المللی و نیز قرارداد همکاری با سازمان‌ها، مؤسسات و دانشگاه‌های خارجی ممکن می‌شود. از منظر نهادی نیز فرصت‌های مطالعاتی می‌تواند زمینه‌ساز پیشبرد همکاری بین مراکز دانشگاهی و علمی داخلی و خارجی باشد. چنانچه در عامل پنجم تبیین شده است، گذراندن فرصت‌های مطالعاتی می‌تواند از طریق تسهیل حضور فعال اعضای هیأت علمی در مجامع علمی و دانشگاهی خارجی زمینه را برای شناخت فرهنگ و محیط‌های علمی و دانشگاهی کشورهای دیگر و شناساندن حرفه‌ای خویش و مرکز دانشگاهی مربوطه و تسهیم دانش، نشر دستاوردها و انتقال آموزه‌های علمی در سطح بین‌المللی فراهم سازد و در نتیجه برای عضو هیأت علمی یک دیدگاه علمی و حرفه‌ای جهانشمول‌تر و برای دانشگاه مربوطه، شهرت و اعتبار نهادی را به همراه آورد. پیش از این برخی محققان در مطالعات خویش به یافته‌های مشابه‌ای دست یافته‌اند (۱۲، ۲۱ و ۲۴). همان‌طور که پیشتر بیان شد فرصت‌های مطالعاتی را می‌توان در چارچوب توسعه حرفه‌ای اعضای هیأت علمی مورد ملاحظه قرار داد. از این‌رو گذراندن فرصت‌های مطالعاتی می‌تواند دستاوردها و پیامدهای ملموسی را برای تسهیل رشد و توسعه حرفه‌ای اعضای هیأت علمی به همراه داشته باشد. دسترسی و استفاده از منابع علمی کتابخانه‌ها و مراکز اطلاعات علمی، ترسیم یا بهبود بینش و چشم‌انداز حرفه‌ای و مطالعه و

همکاری‌های علمی بین‌المللی و دایر نمودن کمیته یا شورای ویژه برای ساماندهی فرصت‌های مطالعاتی اقدام شود. در این خصوص لازم است توافقات سیاسی منسجمی با سایر کشورها در حوزه آموزش عالی صورت پذیرد و ارتباطات و پیوندهای نهادی مستحکم با مراکز علمی و دانشگاهی سایر کشورها در قالب بورس‌های مطالعاتی برقرار شود.

- پیشنهاد می‌شود برای دستیابی به اثربخشی و کارایی لازم با رویکردی سیستمی و فرآیندنگر به فرصت‌های مطالعاتی، توالی کارویژه‌های زنجیره‌وار و بهم پیوسته مربوطه مدنظر قرار گیرد: فراهم نمودن تمهیدات نهادی شامل دایر نمودن ساختار تشکیلاتی انعطاف‌پذیر و تدوین و اعمال قوانین مناسب فارغ از هنجارهای دیوانسالاری دست و پاگیر، شناسایی و معرفی به روز فرصت‌های مطالعاتی، گزینش ضابطه‌مند اعضای هیأت علمی داوطلب فرصت مطالعاتی بر مبنای نشانگرها و الگوهای ارزیابی شایسته‌سالار، تأمین حمایت‌های نهادی و منابع اعتباری، پایش، ارزشیابی، گزارش‌دهی جهت انتشار و مستندسازی دستاوردها (از طریق سخنرانی، انتشار گزارش یا خبرنامه مخصوص فرصت مطالعاتی، سمینار و جلسات بحث)، کسب بازخورد و اقدامات پیگیرانه جهت تلفیق دستاوردها و پیامدهای فرصت‌های مطالعاتی در نظام دانشگاهی و تشکیل صندوق فرصت‌های مطالعاتی با مشارکت و اجماع نظر خود اعضای هیأت علمی، مدیریت دانشگاه و سایر مراجع حمایتگر برای تأمین منابع مالی فرصت‌های مطالعاتی در این راستا است.

- بی‌تردید گذراندن فرصت‌های مطالعاتی در راستای دستیابی به پیامدهای مورد انتظار با چالش‌هایی نیز مواجه است. در این خصوص می‌توان به مسایلی نظیر بی‌سروسامانی برنامه‌های مربوطه، روند بوروکراسی ناکارآ، روابط غیرحسنة با خارج، نبود روند نهادمند برای انتخاب و اعزام اعضای هیأت علمی به فرصت‌های مطالعاتی، عدم آگاهی اعضای هیأت علمی از فرصت‌های مطالعاتی، کمبود منابع بودجه‌ای، نبود سیستم پایش مناسب و غیره اشاره نمود (۵). همچنین گذراندن فرصت‌های مطالعاتی ممکن است با عوارض ناخواسته‌ای همراه باشد: هزینه مالی زیاد و خروج ارز، ناساگاری یا تأثیرات فرهنگی نامطلوب، کاهش بهره‌وری پتانسیل‌های داخلی در حوزه آموزش عالی، زیان ناشی از عدم مراجعت برخی اعضای هیأت علمی (فرار مغزها)، افزایش استرس حرفه‌ای ناشی از دست دادن موقعیت حرفه‌ای جاری، ناسازگاری خانواده با محیط کشور میزبان و غیره (۱۲). بنابراین پیشنهاد می‌شود برنامه‌ریزی برای فرصت‌های مطالعاتی با ملاحظه جدی این عوارض و تدبیر سازوکارهایی برای پرهیز یا کاهش دامنه آنها صورت پذیرد. تقویت همکاری بین مراکز آموزش عالی کشاورزی و سایر مؤسسات و مراکز علمی و تحقیقاتی کشور از جمله در قالب گذراندن متقابل فرصت‌های مطالعاتی از سوی اعضای هیأت علمی کشاورزی (فرصت‌های مطالعاتی داخلی) یکی از سازوکارهایی است که می‌تواند ضمن ارتقای بهره‌برداری از ظرفیت‌های آموزش عالی کشاورزی کشور، عوارض نامنفی برشمرده شده را کاهش دهد.

References

- 1 . Alex G and Byerlee D (1999) Investing in Integration of Universities into National Agricultural Research and Extension Systems. Draft 19. March, Washington, DC: Worldbank.
- 2 . Arasteh HR (2003) Job satisfaction of academic member graduated from foreign. Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education 27-28: 125-97.
- 3 . Arasteh HR (2006) International Cooperation of Higher Education in Iran and its Improvement Circumstance. Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education 39: 99-115.
- 4 . Bagherian F (2004) Social Esteem of Academic Members. Higher Education Letter 9: 10-14.
- 5 . Baher H (2004) University Diagnosing. Researches and Technology Newsletter 25: 11.
- 6 . Bwen H and Schuster J (1986) American Professors: A National Resource Imperiled. New York
- 7 . Clifton L, Smith D and Wallim L (2004) Faculty Professional Development Needs in The Technical Colleges of Georgia Department of Occupational Studies. University Of Georgia.
- 8 . Gharoun M (1994) Analysis on transition of paying system of academic members salary. Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education 7-8: 105-143.
- 9 . Haji Mirrahimi SD (2001) Formulating profession competency pattern of instructors in agricultural applied-scientific higher education centers and institute and its guaranties strategies. Dissertation in agricultural extension and education, Islamic Azad University, Researches and Science Branch, Tehran.
- 10 . Hansen GE (1989) Universities for development: Lessons for enhancing the role of agricultural universities in developing countries. Center of Development Information and Evaluation, Bureau for Program and Policy Coordination, USAID Evaluation Occasional Paper 31. Washington DC: United States Agency for International Development.
- 11 . Hosseini SM (1997) Approaches and methods to promoting skills and competency development of Iranian academic members. First Seminar Proceeding of Iranian Higher Education. Vol. 1, Allameh Tabatabaee University Press. Tehran.
- 12 . Irvani H, Faezipuor MM, Sharifzadeh A and Darban Astaneh AR (2006) Analyzing factors influencing on improving the sabbatical leaves of faculty members, university of Tehran. Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education 41: 1-16.
- 13 . Joneidi Shariatzadeh H, Irvani H, Hejazi Y, Mansourfar K and Sharifzadeh A (2006) Study of factors influencing scholarly production of faculty members of Agriculture faculty, University of Tehran. Iranian Journal of Agricultural Sciences 37-2: 307-319.

- 14 . Knight J (2003) Internationalization of Higher Education Practices and Priorities. IAU Survey Report. International Association of Universities. <http://www.unesco.org/iau> .
- 15 . Laan JVD and Pereira JR (1989) Higher Agricultural Education in a Country at War: The Case of Mozambique; In W. Van Den Bor, Et Al (Eds). South-North Partnership In Strengthening Higher Education In Agriculture. Pudoc Wageningen, Netherlands.
- 16 . Maduakolam I and Bell E (2003) A product-based faculty professional development model for infusing technology into teacher education. Contemporary Issues in Technology and Teacher Education 3(3): 340-352.
- 17 . Mousavi Zare SM (1999) Investigating Iranian foreign graduated situation in relation to research system. Proceeding of First Conference of Investigation Research Problems, Scientific Researches Center. Tehran.
- 18 . Poespodarsono S and Guritno B (1989) The evolution of a faculty of agriculture: The case of Brawijaya, Indonesia. In W. Van Den Bor, Et Al (Eds). South-North Partnership in Strengthening Higher Education in Agriculture. Pudoc Wageningen, Netherlands.
- 19 . Rodes J, Trilla A, Asenjo MA and Grau J (1995) Assessment of the performance of sabbatical leave: Hospital Clinic Provincial of Barcelona (1990-1991). [Available online at]: http://www.ncbi.nlm.nih.gov/entrez/query.fcgi?cmd=Retrieve&db=PubMed&list_uids=9833240&dopt=Abstract
- 20 . Rudolph F (1990) The American College And University: A History. London: The University of Georgia Press.
- 21 . Samadi A (2003) Study on Scientific Effects of Sabbatical Leaves on Academic Members. M.Sc. Thesis in Sociology, Tarbiat Modares University.
- 22 . Sharghi A (2001) Investigating International Communication Roles in Scientific Development. 44th Meeting Proceeding of Presidents of Universities and Researches-Scientific Centers, Institute for Research & Planning in Higher Education. Tehran. Pp. 75-81.
- 23 . Shute, JCM (1989) Toward a Renewed Role of Higher Agricultural Education. In W. Van Den Bor, Et Al (Eds). South-North Partnership in Strengthening Higher Education in Agriculture. Pudoc Wageningen, Netherlands.
- 24 . Sima CM (2000) The role and benefits of the sabbatical leave in faculty development and satisfaction. Journal of New Directions for Institutional Research 105: 67-75.

Identifying and Analyzing Expected Outcomes and Impacts of Sabbatical Leaves for Professional Development of Agricultural Faculty Members

A. Sharifzadeh^{*}, Gh. Abdollahzadeh^{**}, H. Irvani^{***}, S. Mohammadzadeh^{****} and M. Sharifi^{*****}

Abstract

Systemized sabbatical leaves seem as an appropriate mechanism for fostering academic collaboration, improving academic capacities and developing professional capacity of faculty members in higher agricultural education system. This research was done with aim to identify and analysis expected outcomes and impacts of sabbatical leaves for professional development of agricultural faculty members. Methodologically, this research was carried out based on survey strategy. The population of this research consisted of all faculty members of public agricultural faculties and colleges of Ministry of Scientific, Research and Technology (N=1260). Using randomized stratified sampling method, 165 faculty members were selected. A questionnaire was used as research tool in order to collect data. Face and content validity of the questionnaire were established using comments of a group of faculty members. According to calculate Cronbach's alpha (0.79) reliability of the questionnaire was confirmed. Using SPSS 11.5 collected data was analyzed. Based on calculated coefficient of variations expected outcomes and impacts of sabbatical leaves were prioritized in accordance with findings of factor analyzing the expected outcomes and impacts of sabbatical leaves of faculty members, six components were extracted including, fostering educational collaboration and scientific exchanges, research outcomes, personal outcomes , strengthening professional communication, developing academic cosmopolite and professional outcomes. These factors explains multiplicity of outcomes and impacts of sabbatical leaves and respectively explained 22.033, 18.744, 14.225, 10.907, 10.320 and 7.077 of the total variances (totally, explained 83% of variances). Based on inferences of these research findings some mechanisms were suggested for institutional systemizing the sabbatical leaves of faculty members in higher agricultural education.

Key words: Higher Education, Higher Agricultural Education, Faculty Members, Professional Development, Sabbatical Leaves

* - Assistant Professor, Department of Agricultural Extension and Education, Gorgan University of Agricultural Sciences and Natural Resources, Gorgan - Iran (E_mail: sharifsharifzadeh@gmail.com)

** - Assistant Professor, Department of Agricultural Extension and Education, Gorgan University of Agricultural Sciences and Natural Resources, Gorgan - Iran

*** - Associate Professor, Department of Agricultural Development and Management, University of Tehran, Karaj - Iran

**** - Assistant professor, Department of Agricultural Extension and Education, Ramin (Mollassani) University of Agriculture and Natural Resources, Ahwaz - Iran

***** - Ph.D. Student, Department of Agricultural Extension and Educaion, University of Tehran, Karaj - Iran